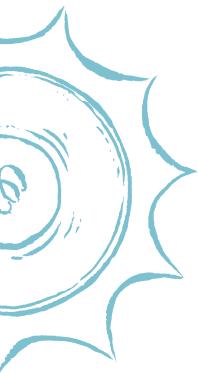

KULTURBIRAS
JA -ÁRBI

Mu kulturbiras ja -árbi

Doaimmaheaddjit: Marita Aikio, Unni Länsman, Miina
Seurujärvi, Jaakko Tuominen ja Anna Väänänen

Doadjin ja govat: Ninni Kairisalo

Almmustahtti: Suoma Kulturárbabajásggeassima searvi rs.

Buohkaid gápot! Oasálašvuhta, servodatlašvuhta ja

bistevaš sajít -prošeakta

Almmustahtinjahki: 2021

Almmustahhti ruoktobáiki: Helsset

ISBN: 978-952-69633-3-4

Buohkaid gápot! Oasálašvuhta, servodatlašvuhta ja
bistevaš sajít -prošektii (su. Kaikkien kaupunki! Osallisuutta,
yhteisöllisyyttä ja kestäviä tiloja -hankkeeseen) (2019–2021)
mii leat ožzon veahkkuerđa oahpahus- ja kultuministerijas.

**KAIKKIEN
KAUPUNKI!**

Opetus- ja
kulttuuriministeriö

Saamelaistalouksen koulutuskeskus
Sámi oahpahusguovddáš
Saámi mättäättäskuavdáš
Sáa'm škooulitemkööškös

SÁMEDIGGI
SÁMITIGGE
SÄÄ'MTE'GG
SAAMELAISKÄRÄJÄT

SIIDA
SAAMELAISMUSEO | LUONTOKESKUS

Ovdasánit

Mu kulturbiras ja -árbi lea oahppomateriála, man ulbmilin lea láidet ohppiid sámi kulturárbái ja iešguđegelágan kulturbirrasiidda. Dán lassin materiála ulbmilin lea boktalit ohppiid beroštumi dáidda. Oahppomateriála hárjehusat nannejit mánáid ja nuoraid ipmárdusa kultuvrralaš máŋggaláganvuodoas, buoridit sin kulturbirrasa lohkandáiddu ja dorjot sin kulturidentitehta huksema.

Oahppomateriála sisttisdoallá 6 iešguđet viidosaš hárjehusa sámi kulturárbbi ja kulturbirrasa ipmirdeapmái ja oahppamii. Hárjehusaid guhkkodat lea okta dahje guokte (45–90 min) oahppodiimmu dahje daid sáhttá ollašuhttit oktan temábeaivin. Oahppomateriála sáhttá geavahit iešguđege oahpahujoavkkuiguin. Hárjehusaid sáhttá heivehit álkit

maiddái árrabajásgeassimii dahje giellabeassedoibmii.

Hárjehusaid guovddáš oassin leat oahppi iežas vásáhusat, fuomášumit ja máŋggalágan digidáiddut. Hárjehusaid ollašuhttimii leat válljejuvvon metodat ja bargovuogit, mat dorjot albmonemiide vuodđduuvvi oahppama ja maiddái oahpahusa luohkkálanja olggobealde. Hárjehusaide sáhttá laktit digitála čovdosiid. Dalle oahppit sáhttet hárjehallat medialohkandáiddu, nu ahte sii geahčadit neahta gálduid ja arkiivvaid dahje ollašuhttet bargguid iešguđegelágan digitála reaidduiguin.

Mii sávvat, ahte oahppomateriála láide sihke bajásgessiid ja ohppiid vuojulduvvat ja movttiidot sihke ealas, rájáid rasstildeaddji ja máŋggahámat kulturárbe- ja kulturbirasbajásgeassimis.

Anna Väänänen, Suoma Kulturárbebajásgeassima searvi

Jaakko Tuominen, Suoma Kulturárbebajásgeassima searvi

Marita Aikio, Sámediggi, skuvlen- ja oahppamateriáladoaimmahat

Miina Seurujärvi, Sámediggi, skuvlen- ja oahppamateriáladoaimmahat

Unni Länsman, Sámi oahpahujoavkkuiguin

Sámi kulturárbi ja kulturbiras

► EIJA OJANLATVA, SÁMEMUSEA SIIDA

Kulturárbi mearkkaša vássánáiggi bokte árbejuvvon materiála ja immateriála doaimmaid dahje ásshiiid, mat muitalit olbmuid árvvuin, jáhkuin, vieruin ja dieđuin. Dat birastahttá min juohke lágđe: luondduduovdagiin ja arkeologalaš báikkiin ja maiddái gilzážiin ja gávpogiin. Dat mearkkaša máttuin ohppojuvvon dáidduid ja mайднasiid dahje borramuša, masa mii liikot, filmmaid, maid mii geahčcat, girjjálašvuođa, dáidaga ja muitomearkkaid.

Kulturbiras sistisdoallá iésgüđegelágan ja iešguđet ahkásáš duovdagiid, huksejuvvon birrasiid

ja arkeologalaš kulturárbbi. Dat mearkkaša min birrasa luottaid, maid olmmoš lea guoddán iežas doaimmaidis bokte ja vuorrováikkahuhas luondduin. Luottat vuhttojít ovdahistorjjálaš áigodagas gitta otnábeavái.

Sápmelaš kulturbirrasis kulturbirrasa njealját, oaidnemeahttun elemeanta, lea árbevirolaš diehtu. Dat sistisdoallá dieđuid, mat laktásit báikkiide dahje guovlluide. Dákkárat leat earret eará mайднасат, báikenamat, luodit, livđet ja leudd’at. Sámi árbevirolaš diehtu lea sirdojuvvon njálmmálačcat buolvvas nubbái jahkečuđiid mielde. Dat

Lohkanguoigaleapmi!

Päivi Magga, Eija Ojanlatva
(2015) *Ealli biras – Elävä ympäristö:
saamelainen kulttuuriympäristöohjelma*

sistisdoallá dieđu guovlluid
geavaheamis ja historjjás, soga
goahtesajiin dahje johtingeainnuin ja
buriin bivdobáikkiin. Olmmoš, geas
lea earálágan kultuvrralaš duogáš,
ii vealtekeahttá álo fuomáš sámi
kulturduovdaga. Sus váilu birrasii
gullevaš árbevirolaš diehtu dahje son
ii máhte dulkot duovdaga luottaid,
mat illá oidnojit ja mat leat riegádan
olbmo doaimmaid bokte.

Árbevirolaš kulturduovdda
meroštallo duovddan, mas vuhttojit
olbmo luottat dahje váikkuhus. Dan
sadjái duovdda, masa leat váikkuhan
eanaš luonduu iežas proseassat,

meroštallo luondduduovddan.
Sápmelaš kulturduovdda lea ovdal
báhcán dego luondduduovdaga ja
kulturduovdaga gaskii, daningo
árbevirolaš sápmelaš eallinvuohki lea
guođdán birrasii hui unnán luottaid.

Dásseudeaddu luondduin lea
almmatge leamašan. Birrasa resurssat
eai leat geavahuvvon lohppii, vai
dat seillole čuovvovaš buolvvaide.
Iešguđege guovlluid árvu ja
buorrevuhta lea vuodđuduuvvan
daid resurssaide, degomat buriide
jeageleatnamiidda, guollečáziide
dahje luomejekkiide.

HÁRJEHUS 1

Digitála dádjadeapmi sámi kulturbirrasis

Heive: Máŋggasuorggat oahppanollisvuodat, historjá, birasdiehtu, biologija, lihkadeapmi, gielat ja girjjálašvuohta

Guhkkodat: Temábeaivi dahje guhkit prošeakta

Ulbumil: Áiccadir ruovttubáikki dahje -guovllu erenomáš sárgosiid, ipmirdit olbmo ja birrasa vuorrováikkahuusa lagašbirrasis ja dovdat báíkkálaš kulturárbbi

Materiála:

- Rusttegat dieđu ohcama várás
- Boares arkivagovat lagašbirrasis ja kárttát lagašguovllus. Boares kárttáiid sáhttá ohcat čujuhusas [vanhatkartat.fi](#) ja arkivagovaid ovdamearkka dihte Álbmotgirjerádjosa ruovttueatnan arkiivvaid, girjerádjosiid ja museaid digitála materiálaid ohcanbálvalusas čujuhusas finna.fi ja [Europeana Collections](#) – eurohpalaš arkiivvaid ja museaid digitála kulturárbbi diehtovuoduin

- Barggus sáhttá geavahit maiddái riikkaidgaskasaš diehtovuoduid, degomat Norgga kártádiehtobálvalusa ([kartverket.no](#)) dahje digitála musea ([digitaltmuseum.no](#))

Bargu:

Dutkat ja veardidit boares kárttáiid ja arkivagovaid ohppiiguin iežas báikegotti dahje sámeguovllu kulturárbebáikkiin. Juohke oahppi dahje unna joavku vállje ovttä kulturbirrasa, masa vuodju. Kulturbirrasis sáhttet leat ovdamearkka dihte dološbázahasat, duovdagat, jogat ja meahcit dahje vuovddit, giuhkuneatnamat dahje huksejuvvon kulturbirrasat.

Ohcat lassedieđuid kulturbirrasiid birra Musealágádusa (Museovirasto) digikártábálvalusas ([kartta.museoverkko.fi](#)) dahje riikkaviidosaččat dehálaš huksejuvvon kulturbirrasiid siidduin [rky.fi](#). Vuodjut, gos válljejuvvon báikkit leat, ohcat

Lassebargu!

Čielggadit
maiddái boarrásit

buolvva muittuid, máidnasiid ja mualusaid. Jearahallat ovdamearkka dihte eallilan kránnjáid, fulkkiid dahje luohttamušolbmuid ja jearrat, guđelágan báikkit birrasis leat jávkan dahje mo iešgudege báikkit leat nuppástuvvan áiggi mielde.

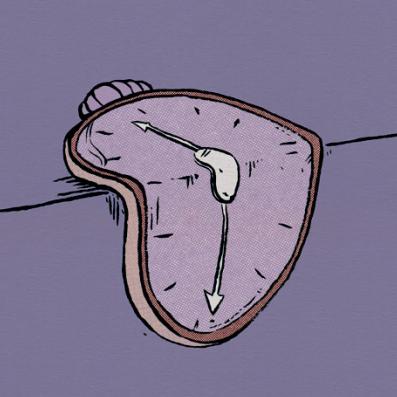
báikkiid kárttás ja merket daid oktasaš kártávuđđui bábir-dahje digitálahámis.

Go juohke oahppis dahje joavkkus lea iežas kulturbiras, de ságastallat čuovvovaš fáttáid birra:

- Guđelágan historjá báikkiide laktása?
- Guđelágan geavahanulbmilat báikkiin leat leamašan ovdal?
- Guđelágan doaimmat báikkiin leat dán áigge?
- Leago báiki geavahuvvon muhtin lágje, vaikke doppe eai vuhtto luottat?
- Guđelágan máidnusat dahje mualusat báikkiin leat?
- Guđelágan báikenamaid kárttás sáhttá gávdnat? Mo gielaid mánjgaláganvuohta boahtá ovdan báikenamain? Naba spiehkasisitgo báikenamat álgovuolggalaš (sámegielat) namain?

- Maid namat mualit lagašbirrasa birra?
- Guđelágan jaskes diehtu dahje servoša siskkáldas diehtu báikái sáhttá laktásit? Mo jaskes diehtu sirdojuvvo čuovvovaš buolvvaide?
- Suokkardallat loahpas, manin báikkiid seailluheapmi ja dain fuolaheapmi leat dehálaččat. Mat áššit sáhttet áítit báikkiid?

Dán mappel sáhttá ollašuhittit digitála dádjadeami ovdamearkka dihte [Google Earth](#)-bálvalusain, nu ahte dutkat ja áiccadir lagašbirrasa oahppodiimmu dahje temábeaivvi áigge. Temábeaivvi áigge sáhttá ohcat lassedieđu ja dokumenteret báikkiid dáládili ovdamearkka dihte govvemiin dahje videoid filbmemiin.

HÁRJEHUS 2

Muittut kárttás

Heive: Mánggasuorggat oahppanollisvuodat, gielat ja girjjálašvuhta, historjá, eatnandiehtu

Guhkkodat: 45–90 min, temábeaivi dahje guhkit prošeakta

Ulbumil: Lasihit ipmárdusa kultuvrralaš mánggahámatvuoda ja kulturidentitehta birra, nannet birrasa lohkandáiddu

Materiálat:

- Kártávuodđu lagašbirrasis, A4-báhpárat, peannat dahje digitála kártávuodđu [Google My Maps](#), man sáhttá dievasmahttit ovttas (ohppiide báhcet sin iežaset veršuvnnat). Jos háliideš, de kárttá dievasmahttimá sáhttá joatkit maid iehčanassii.

Bargu:

Suokkardallat vuos ovttas guđelágan diehtu lagašbirrasis lea. Mainna ládje olbmuid máidnasat, historjá dahje miellagovahus gulahallet birrasiin? Mo dát váikkuhit miellagovaide dahje báikki vásiheapmái?

Dán manjjeļ čállit iežas lagašbirrasis dahje ruovttubáikái gullevaš somás, gelddolaš dahje njuorasmahti muittu.

Muittuide laktáseaddji báiki sáhttá leat ovdamarkka dihte guolástan- dahje bivdobáiki, ealáhusaide gullevaš báiki, bearraša ja soga geasse- dahje dálveorohat dahje eará báiki, mii bohciidahttá dovdduid.

Muittuid giedħallamii sáhttá geavahit veahkkin čuovvovaš gažaldagaid:

- Gos mii leat? Goas?
- Okto vai soapmáisiin?
- Mii dáhpáhuvai ja mo dat orui?

Dán manjjeļ čohkhet muittuid oktasaš muitokártái ja geahčadit dan ovttas. Muitokárttá sáhttá ollašuhtti maiddái digitála hámis ovdamarkka dihte [Google My Mapsii](#).

- Maidda báikkiide muittut leat riegádan? Báhcetgo muittuin mearkkat birrasi?
- Mat ášsit muittuide váikkuhit? (Leago báiki omd. miellagiddevaš, geasuheaddji, bahá, vuogas deaivvademiide, dehálaš sohkii, ealáhusaid dáfus dehálaš dahje rikkis máinnastanárbevieru dáfus?)
- Gávdnojítgo dakkár báikkit, mat leat buohkaide oktasačcat ja oahppásat?
- Gávdnojítgo báikkit, maidda eai laktás muittut dahje máidnasat? Manin nu?
- Suokkardallat loahpas maiddái dásseárvvu ja ovttaveardásašvuoda geahččanguovllu: gean máidnasat báhcet čihkosii dahje eai vuhtto birrasis?

Lassebargu!

Muittuid sáhttá
dutkat maiddái ovttas
vánhemiguin dahje áhkuiquin ja ádjáiguin. Ohcat govaid
ovdamemarkka dihte govvaálbumiin dahje boares govvavuorkkáin.
Báikkis sáhttá coahkkalit maiddái dáláigge gova, mas oahppi
lea ieš mielde. Odđa ja boares govas sáhttá ráhkadit govvapára
govaid veardádallama várás. Boares govaid sáhttá ohcat maiddái
[Finnas](#) dahje [Finna Street](#) -ozuin.

Guoigaleapmi!

Oahpásnuva
sámemusea [anáraš](#)
ja [nuortalaš](#) neahhtačájáhusaide. Guđelágan diedu čájáhusat fállet
sápmelaš kulturárbbi birra? Dán lassin barggus sáhttá geavahit [Samiske stedsnavn](#) -kártta, mii lea Google My Maps -coahkkáigeassu sámi
báikenamain ja namalassii álgovuolggalaš sámegielat namaiguin.

HÁRJEHUS 3

Musihka duovdda

Heive: Musihkka, gielat ja girjjálašvuohta

Guhkkodat: 45 min

Ulbumil: Ovddidit ohppiid kultuvrralaš lohkandáiddu, movttiidahttit sin dulcot musihka kultuvrralaš mearkkašumiid

Materiálat:

- Gárvves bihttálistu evttohussan: ▶ ▶ ▶ ▶ ▶ ▶ ▶ ▶ ▶ ▶ ▶ ▶

Bargu:

Barggu sáhttá ollašuhttit okto dahje ovttas párain. Válljet gárvves dahje ieš čohkkejuvvon bihttálisttus ovta bihtá, mii guldaluvvo ja analyserejuvvo. Go oahppit leat guldan bihtáid, de sii okto dahje ovttas párain čállet čállosa dahje ráhkadit jurddakárttá. Jurddakárttás sáhttá suokkardallat ovdamearkka dihte čuovvovaš gažaldagaid:

- Sáhttágo bihtá sajáidahttit dihto báikái?
- Leago bihtá dáhpáhuvvanáigi vássán-, dálá- vai boahtteáigi?
- Guđelágan máidnasa bihttá muitala?
- Guđelágan mielladilli bihtás lea? Mii dan riegádeapmái váikkua?
- Gean geahčanguovllus bihtá muitalus muitaluvvo?
- Leago bihtás juoga sáhkasisdoallu?
- Geainna don háliidivčet juogadit dahje guldalit bihtá?

Čuđeh

šuonjat ja sánit Mikkäl Morottaja, Niki Rasmus, goasttidan Niki Rasmus, Tuupa Records Oy (ovdanbukti: Amoc, Heidi Gauriloff, Niki Rasmus)

Giđđajoga báldu

šuonjat ja sánit Niillas Holmberg, heivehan Roope Mäenpää ja Jussi Isokoski, goasttidan Tuupa Records Oy (ovdanbukti: Niillas Holmberg ja Roope Mäenpää)

Luondu giella

šuonjat ja sánit Aili Valle, buvttadan Tatu A., goasttidan Tuupa Records Oy (ovdanbukti: Aili Valle)

Muhtumin

šuonjat Hildá Lánsman, sánit Hildá Lánsman, heivehan Sauli Laiho, Teho Majamäki, goasttidan Bafe's factory (ovdanbukti: Solju)

Määtklaz

šuonjat ja sánit Heidi Juliana Gauriloff, Niki Rasmus, Ivor Vainola (ovdanbukti: U'lljan & Saauj Cool Band)

Muöttčää'lm

čállán Anna Lumikivi, goasttidan Tuupa Records Oy (ovdanbukti: Suömmkar)

The Reindeer Herde's Joik

čállán Jon Henrik Fjällgren, buvttadan Mattias Andréasson, goasttidan Sony Music Entertainment Sweden (ovdanbukti: Jon Henrik Fjällgren)

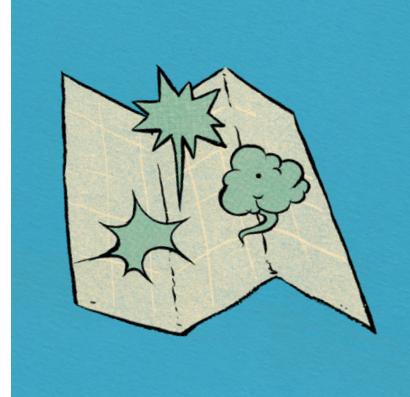
We Are Still Here

šuonjat ja sánit Sofia Jannok, buvttadan Sofia Jannok ja Henrik Oja, goasttidan Songs To Arvas (ovdanbukti: Sofia Jannok)

Guoigaleapmi!

Oahpásnuva Oktavuohta.com -siiddu [sápmelaš](#)
[musihkkaárbevirrui oahpahusas](#) ja nuortalaš Leu'dd-musihkkaárbevirrui Sámi Musihkkaakademiija [siidduin](#). Dán lassin oahpásnuva dahkkivuoigatvuodaid geavaheapmái oahpahusas Operight.fi-siiddu [Dárbašuvvogo musihka](#)
[ovdanbuktimii oahppodiimmus lobi?](#) -gažaldahkii.

Jietnaduovddakártá

Heive: Musihkka, historjá, birasdiehtu

Guhkkodat: 45–90 min

Ulbumil: Movttiidahttit ohppiid ovddidit birrasa ja kultuvrra lohkandáiddu, movttiidahttit sin áiccadir lagašbirrasa ja suokkardallat kultuvrra ja birrasa gaskasaš vuorrováikkahuusa

Materiálat:

- Telefovndna dahje eará rustet, mainna sáhttá báddet
- Gárvves digitála kártávuodut

Bargu:

Guðelágan jienain iežas lagašbirrasa jietnaduovdda riegáda? Oahpásnuvvat Suoma Akustikhalaš Ekologija Seurvvi (Suomen Akustisen Ekologian Seura) jietnaduovdagiidda čujuhusas kartta.aanimaisemati.fi. Válljet kartta.aanimaisemati.fi

-neahttasiiddus ovttá iežas jovkui. Báddet skuvlla dahje ruovtu lagašbirrasis čajánasa, mii heive fáddái. Dán manjje

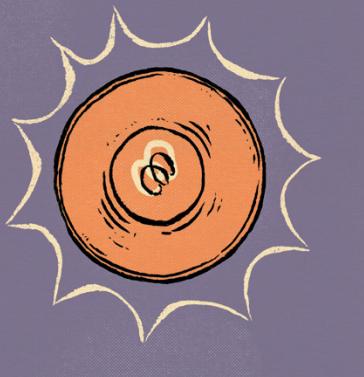
jietnačajáanasat lasihuvvojit neahttasiidduide, ja ságastit ovttas jietnaduovdagiid birra. Rávvagat jietnačajánasa lasiheapmái gávdnojít neahttasiidduin.

Ságastallama doarjjan sáhttá geavahit ovdamearkka dihte čuovvovaš gažaldagaid:

- Guðelágan jienat lagašbirrasis gávdnojít?
- Mii jienaid lea váivi, miellagiddevaš, balddihahhti, vuogas dahje čáppis?
- Man jietnaduovdaga jienain lea buvttadan olmmoš, man fas luondu?
- Mii báddejuvvon jienaid gálduin lea riegádan vuostamužžan, mii fas marjimužžan? Mat ášsit leat váikkuhan jienaid riegádanortnegji?
- Makkár “jienahis” biras lea gullat?
- Leatgo jienat rievdan du lagašbirrasis ja jos leat, de mo ja manin?

Guoigaleapmi!

Sáhtát oahpásnuvvat maiddái Suoma
máilmimi árbečuozáhagaid seurvvi siidduin [Mearačoddaga suologuovllu](#) ja
[Verla vuolahatlágadusa ja kartongafabrikka](#) jietnaduovdagiidda čujuhusas:
[maailmanperinto.fi/materiaali](#) ja Anára gieldda girjerádjosa njálmálaš árbearkiivii [Tarinoiden Inariin](#).

HÁRJEHUS 5

Suoivanat ja čuovggat – govvaduodji birrasis

Heive: Govvadáidda, birasdiehtu, musihkka, historjá, árrabajásgeassin ja ovdaohpahus

Guhkkodat: Temábeaivi dahje guhkit prošeakta

Ulbumil: Láidet ohppiid báikevásáhusa estehtalaš áiccadeapmái ja dulkomii, hárjehallat miittoskálá áiccadeami ja birrasa lohkandáiddu, láidet ohppiid hutkáivuhtii ja olggosbuktimii

Materiálat:

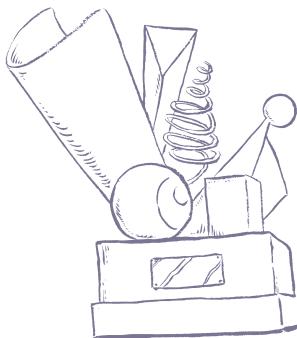
- Stuorra láhken dahje čadačuvgi lássaliidni
- Bluetooth-gájanas (eaktodáhtolaš)
- Iešguđege hápmásaš ođđasitatnodinggat, dego mielkeburkket, lákcamielkeburkket, hivssetbábirrullát jna.
- Eará materiálat, diŋgat ja figuvrrat, main lea čielga hápmi, dego spáppat dahje eará dávvirat
- Luonddumateriálat, dego geađggit, bihcebáhcahasat,

luovos oavssit dahje lasttat

- Iešguđege feargasaš ja sturrosaš čuovggat, dego lubmalámpát, led-čuovggat, juovlačuovggat, huksenčuovggat, juolgelámpát jna.
- Folio, sellofána (maid iešguđet fearggas) dahje eará materiála, mii speadjalastá čuovgga ja mainna sáhttá ráhkadir lasseeffeavtaid, dego lihkastaga
- Buoremus loahppabohotosa oažju, go ovttastahttá stuorra čuovgga iešguđege sturrosaš čuovggaide

Bargu:

Temábeaivái heivvolá barggus vuojulduvvat iežas ruovttubáikái ja lagašbirrasii čuovgadáidagiin. Ovdabargun lea ságastallat ja suokkardallat ovttas, guđelágan fuomášumiid lagašbirrasis sáhttá dahkat. Makkárin iežas báiki dahje ráhkis duovdda orru, lea oaidninládje dahje gullo?

Ovdabarggus juohkehaš buktá ruovttustis dahje lagašbirrasistis ovta dehálaš duoji dahje dávvira. Duodji dahje dávvir sáhttá leat ovdamearkka dihte guksi, geadgi ruovttu šiljus dahje eará, mii alcce lea dehálaš. Temábeaivvi álggus ságastit oanehačcat fuomášumiid birra unna joavkkuin. Dávviriid sáhttá geavahit maiddái aitosaš barggus.

Temábeaivve plánet ja hukset lássaliinni duohkái buktosa, mii govvida iežas lagábirrassa, duovdaga dahje bálkki. Buvttus ráhkaduvvo liinni nuppi beallái iešguđege čuovggaiguin suoivvateáhtertereknihkain. Bargama áigge geahččaladdat, mo iešguđet čuovga reagere iešguđege materiálade, čuovggaide, hámiide ja lihkastagaide.

Buktosii sáhttá ovttastahttit maiddái oahppomateriála eará hárjehusaid, dego Musihka duovdda dahje Jietnaduovddakártá -hárjehusa. Dalle buktosis ovttastahttojít iešguđege áccut. Buktosa sáhttá govvet videoon dahje čuovgagovvan

prošeaktabeavvi loahpas. Digitála buktosa sáhttá luđet ovdamearkka dihte skuvlla neahttasiidui dahje skuvlla YouTube -kanálii. Barggu sáhttá ollašuhttit maiddái olles oahppijoavkkuin ovttas dahje bargat unnit joavkkuin. Dalle loahppabođusin riegádit iešguđegelágan ássanguovllut, duovdagat dahje birrasat.

Guoigaleapmi! Barggus ja buktosa dutkamis sáhttá atnit ávkin maiddái govaid, mat govvikit ruovttubáikki. Unnit mánáiguin hárjehusa sáhttá ollašuhttit máinnastemiin, nu ahte oassálastit muijalit oanehis muijalusaid dahje máidnasiid buktosis – gii birrasis ássá? Mii birrasis dáhpáhuvvá? Rávesolmmoš čállá muijalusaid ja máidnasiid. Loahpas daid lohkät ovttas ja daid birra ságastallat.

HÁRJEHUS 6

Mu árbi

Heive: Gielat ja girjjálašvuhta, eatnandiehtu, govvadáidda, musihkka, servodatoahppa, gáiddusoahpahus

Guhkkodat: 60–90 min

Ulbumil: Čalmmustahtit ja boktalit ohppiid beroštumi ealli kulturárþái, nannet ohppiid kultuvrralaš májggaláganvuoda dovdama ja kultuvrralaš birrasa lohkandáiddu

Materiálat:

- Mobiilarusttet, mas lea videogovvenvejolašvuhta

Bargu:

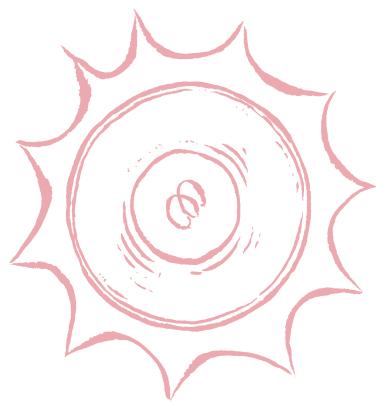
Hárjehusas lahkonit báikkálaš ja ohppiid iežaset kulturárbbi sosiála media bokte. Oahpásnuvvat vuos fáddái ja geahčat ovdanbuktinfilmmažiid nuoraid ealli kulturárbbi birra [Suoma Kulturárbeabajásgeassima searvvi YouTube-kanálas](#) dahje sámi giellaofelačain Sámedikki siiddus. Dán lassin sáhttít oahpásnuvvat ohppiiguun sosiála media váikkuheddjiiide sin beroštumi mielde ja ságastit, guðelágan kulturárbbi some-váikkuheaddjit gaskkustit.

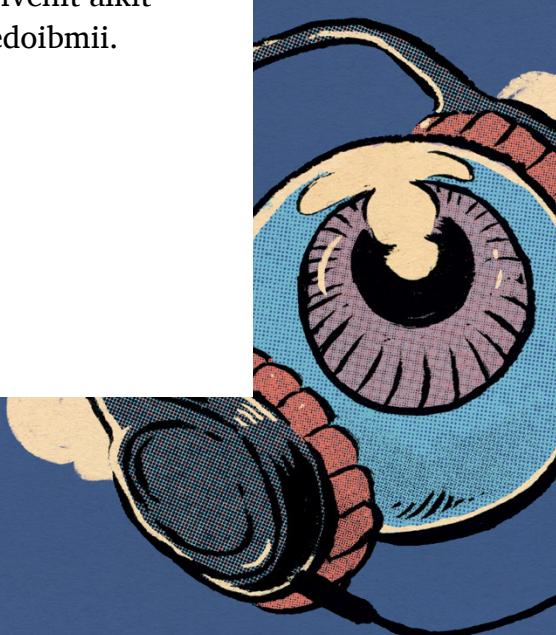
Videoid vuodul sáhttít suokkardallat ovdamearkka dihte čuovvovaš gažaldagaid:

- Mii lea dutnje dehálaš árbi? Manin?
- Guðelágan árbbi don juogadat skihpáriiguun dahje eará lagas olbmuiguun? Guðelágan árbi lea didjiide oktasaš?
- Manin kulturárbbi lea dehálaš seailluhit ja vurket?
- Makkár rolla gielas lea árbbi dáfus? Ságastallama láidesteaddjin sáhttít oahpásnuvvat musihkkár [Ailiu Valle jearahallamii](#) fáttá birra

Giehtačállit ja govvet okto dahje unna joavkuuin ovdanbuktinvideo iežas kulturárbbi birra. Videot sáhttet leat oanehaččat ja bistit 2–4 minuhta. Dat sáhttet leat maid stiillaset dáfus iešguðelegáganat – válldáhallat ássi ášedovdi rollas, muijalit ealli árbbi birra turistta geahččanguovllus dahje dahkat humoristtalaš oanehis oððasa iežas ealli árbbis.

Hástalusa sáhttá ollašuhttit iežas sosiála media profiillain dahje ráhkadir luohkkái oktasaš some-profiilla ovdamearkka dihte TikTokii, Instagramii dahje eará sosiála media vuolážii. Loahpas videoid sáhttá juogadit fáddágílkoriin #muarbi. Nubbi molssaeaktu lea lasihit videoid luohkká oktasaš priváhtta sosiála media vuolážii. Dalle dušše luohkká sáhttá geahččat videoid.

Mu kulturbiras ja -árbi lea oahppomateriála, mii sistisdoallá 6 iešguđet viidosaš hárjehusa sámi kulturárbbi ja kulturbirrasa ipmirdeapmái ja oahppamii. Materiála sisdoallotemát dorjot ohppiid kulturárbbi ja kulturbirrasiid mánggahámat dovdama, nannejit sin kulturidentitehta ovdáneami ja ovddidit kulturbirrasa lohkandáiddhu. Dán gihppaga ulbmilin lea movttiidahttit sihke oahpaheddjiid ja bajásgessiid čatnat kulturárbe- ja kulturbirasbajásgeassima sin iežaset oahpahussii. Oahppomateriála sáhttá geavahit iešguđege oahpahusjoavkkuiguin. Hárjehusaid sáhttá heivehit álkit maiddái árrabajásgeassimii dahje giellabeassedoi bmii.

**KAIKKIEN
KAUPUNKI!**